

Lektori vélemény
Szalai Zoltán és Jakab Gergely:
Talajtan környezettanósoknak
c. jegyzetről

A jegyzet mintegy 107 oldal tisztán szöveges részének áttekintése után az alábbi megállapításokat tettem:

A kézirat jól megfogalmazott, kevés helyesírási, ill. fogalmazási hibát tartalmaz, melyeket a csatolt korrektúrával ellátott verzióban javítottam, ill. megjegyzésekkel láttam el. Formai hibaként talán egy dolgot emelnék ki, miszerint a fejezetek, ill. alfejezetek jelölése pl. betűmérettel nem következetes.

Az előszóból kiderülnek a szerzők célkitűzései. Javaslom azt kiegészíteni pár olyan motivációs mondattal, amelyben körvonalazzák a szerzők azon álláspontjukat, hogy miben kell különbözni, miben kell mást ill. többet, vagy éppen kevesebbet adjon egy a környezettanósok számára írott Talajtan jegyzet, a korábban megjelenteknél. A szerzők ezen állásfoglalása a kézirat egészéből a választott súlypontok alapján kiderül, érdemes ezt a céltudatosságot az előszóban is megfogalmazni.

A korrektúra során észrevételeimet az adott szakasz, fejezet mellé „Megjegyzés”-ként csatoltam. Jelen összefoglalásban csak néhány hiányosságra térek ki.

- A jegyzet bevezetése a talaj fogalmával, a talajszelvény, a pedon és a szolum értelmezésével foglalkozik. Hiányzik e részből a talaj funkcióinak felsorolása ill. értelmezése, valamint a talajtulajdonságok csoportosításának különböző lehetőségei. Környezettan szakosok esetén különösen fontos, hogy benyomást szerezzenek arról, hogy az egyes fizikai vagy kémiai tulajdonságok milyen gyorsan vagy éppen lassan változnak, alakulnak ill. hogy mely tulajdonság megváltozása okoz irreverzibilis módosulást, adott esetben helyrehozhatatlan károsodást a talajban. A talaj funkcióinak egy része a 9. fejezet 3. bekezdésében jelenik meg.
- A 3. fejezetben a gázfázis és a porozitás fogalmi pongyolóságait javításra javaslom!
- A 4.1. fejezetben a talajok szerkezetével foglalkoznak a szerzők. E tulajdonság tanításánál fontos hangsúlyozni, hogy a tulajdonság külső, pl. antropogén hatásokra (porosodás) rendkívül érzékeny, a bekövetkező degradációk egy része nem helyreállítható. A por, morzsa, rög fogalmát használják a szerzők, de nem határozzák meg (legalábbis a szövegben nem), hogy mit, milyen mérettartományt értenek alatta.
- Véleményem szerint nehezen tanulható, ha együtt tárgyaljuk a pórusteret és a szerkezetesség tudnivalóit. Hiányzik továbbá a porozitás fogalmának bevezetése, pontos definiálása.
- A 4.4. fejezetben fontos lenne megadni a VKsz, a HV és a DV (esetleg egyéb vízgazdálkodási paraméterek) jellemző értékeit, alakulását különböző szemcseátmérőjű talajok esetén, akár táblázatosan. Fontos lenne példákat írni arra, hogy a környezetvédelmi gyakorlatban milyen jelentősége van a k-tényezőnek (pl. szennyezés terjedés modellezés alapértéke, vízzáróság meghatározása stb.)
- A 4.6. fejezet össze nem illő talajtani fogalmakat „ömlesztve” tárgyal „További talajfizikai paraméterek” cím alatt. Javaslom ezen fejezet átalakítását a korrektúrába illesztett megjegyzéseim alapján. Egyes részeit pl. korábbi fejezetekbe (4.1 Szerkezet), vagy a később tárgyalt Talajmechanika részhez illeszteni. Ez esetben a 4.6. fejezetben a talaj színével kapcsolatos tudnivalók maradnának.
- Az 5. fejezet nagyon hangsúlyos és alapos része a kéziratnak. Olvasása során úgy éreztem, hogy helyenként előfordul, és nem helyes az ásvány és a só fogalom

szinonimaként való használata, téves képzetet alakít ki a tanulóknál. Az ásványok nagy része nem só. Érdemes a két fogalmat definiálni, ill. külön kezelni.

- A kéziratban többször is használják a szerzők a V érték és az S érték (ill. V%, S%) fogalmát. Definiálásuk nem történt meg.
- 5.3. fejezetben hiányzik az amfoter kolloidok ismertetése, holott az IEP fogalma a jegyzetben több ízben is előkerül. Nevesíteni is kellene az amfoter kolloidokat, hiszen környezeti szempontból (pl. a talaj savanyodása következtében bekövetkező töltésváltás) jelentősek.
- Az 5.4. fejezet bevezetőjéből hiányzik a pH definiálása. Bár ez már ismert fogalom kell legyen a diákoknak, ennek ellenére nem árt feleleveníteni.
- A 7.3. fejezetben a kovárványosodás feltételeinek leírása nem teljes. További feltételek: Gyengén vagy erősebben savanyú közeg, oxidatív viszonyok, a homok <10% leiszapolható részt tartalmaz, valamint nem meszes.
- A 8. fejezetben a szerzők keverve ill. szándék szerint egymásnak megfelelően használják a magyar talajosztályozási rendszer és a WRB nevezéktanát. A szövegben ez nem okoz gondot, de a közölt képek ábra aláírásában javasolom következetesen az egyik vagy másik nevezéktant alkalmazni.

Szeged, 2011. november 20.

Dr. habil. Farsang Andrea
SZTE TFGT egyetemi docens